

مهاجرت نخبگان

اقتباس از نتایج مطالعه سفارش داده شده توسط فرهنگستان علوم پزشکی به پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت و با همکاری مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی کرمان

۴. اجرای سیاست‌هایی برای بازگرداندن استعدادها به کشور:

اجرای سیاست‌هایی که افراد با مهارت بالا را تشویق می‌کند تا به کشور بازگردند، می‌تواند چرخه مهاجرت نخبگان را معکوس نماید. برای مثال، ارائه مشوق‌های مالیاتی یا ایجاد برنامه‌هایی که حضور مجدد نخبگان در فضاهای دانشگاهی، صنعتی و یا سیاستگذاری را تسهیل می‌کند، می‌تواند آن‌ها را تشویق به بازگشت به کشور کند.

۵. ارائه شرایط کاری و حقوق ویژه برای نخبگان: نخبگان اغلب به

دنبال شرایط کاری و مزایای بهتر هستند. بهبود شرایط کاری، ارائه حقوق بالاتر، و ارائه مزایایی مانند مسکن و برنامه‌های بازنشستگی می‌تواند به حفظ استعدادها در کشور کمک کند.

۶. تقویت همکاری بین‌المللی: تشویق همکاری‌های بین‌المللی و

برنامه‌های تبادل بین دانشگاه‌های ایرانی و دانشگاه‌های خارج از کشور می‌تواند به آشنا کردن دانشجویان و دانشمندان ایرانی با روندها و نوآوری‌های جهانی کمک کند.

۷. ایجاد فرصت‌های شبکه‌سازی: ایجاد فرصت‌های شبکه‌سازی بین

نخبگان و متخصصان، مانند انجمن‌های فارغ‌التحصیلان یا سازمان‌های حرفه‌ای، می‌تواند به ایجاد حس تعلق به جامعه و تامین سیستم پشتیبانی برای نخبگان کمک کند.

۸. شایسته‌سالاری در نهادهای علمی: رعایت حداکثری اصول شایسته

سالاری در مدیریت دانشگاهها و مراکز علمی و پرهیز از دخالت نگاه‌های سیاسی و حزبی در این فضاها.

شماره ۱) تحلیل علل مهاجرت نخبگان

شماره ۲) راه‌های کنترل مهاجرت نخبگان

راه‌حل کنترل مهاجرت نخبگان برای ایران چیست؟

در شماره قبل، به تحلیل دلایل مهاجرت نخبگان و تجارب موفق کشورها برای کنترل آن پرداختیم. با در نظر گرفتن این موضوع که کنترل مهاجرت نخبگان یا خروج مغزها یک چالش پیچیده بوده که نیازمند رویکردی چند وجهی است، در ادامه چند راه‌حل بالقوه برای مواجهه با مسئله مهاجرت نخبگان از دیدگاه خبرگان کشوری، ارائه شده است:

۱. ایجاد یک محیط مساعد برای رشد اقتصادی و ایجاد شغل: یکی

از دلایل اصلی مهاجرت افراد متخصص، جستجوی فرصت‌های شغلی بهتر و حقوق بالاتر است. بنابراین، ایجاد فضایی که با کاهش بوروکراسی، افزایش شفافیت و ایجاد انگیزه برای سرمایه‌گذاری، موجب رشد اقتصادی، ایجاد شغل و کارآفرینی شود، می‌تواند به حفظ استعدادها در کشور کمک کند.

۲. بهبود کیفیت در نظام‌های آموزش و پژوهش: ارائه فرصت‌های

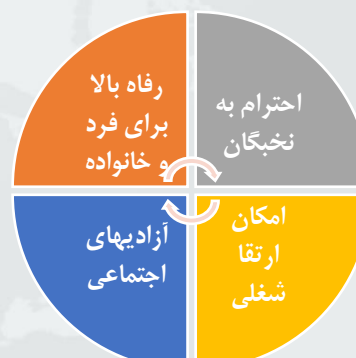
آموزشی و پژوهشی بهتر برای نخبگان و حفظ استعدادها در کشور ضروری است. علاوه بر این، سرمایه‌گذاری برای پاسخگوتر نمودن آموزش و پژوهش در راستای نیاز کشور خود باعث تعمیق احساس تعلق به سرزمین می‌گردد.

۳. ترویج همکاری بین دانشگاه و صنعت: تشویق همکاری بین

دانشگاه‌ها و صنعت منجر به ایجاد فرصت‌های شغلی و پرورش نوآوری می‌شود و می‌تواند استعدادها را در کشور جذب و حفظ کند.

عوامل دافعه کشورهای مهاجر فرست

عوامل جاذبه کشورهای مهاجرپذیر

"بدون شک خروج نخبگان از کشور یک مشکل بسیار جدی بوده که حاصل انباشت مشکلات ریشه‌ای در سال‌های متمادی است ولی به دلیل اثرات کمی و کیفی این پدیده بر آینده کشور، اهتمام بسیار فوری و جدی تمامی سطوح برای حل این مشکل ضروری است. راه حل‌های نوشته شده مطالب جدیدی نیستند و قبلاً هم بطور متواتر بیان شده‌اند ولی متأسفانه اجرایی نمودن این پیشنهادات، پیچیده بوده و ابزارها و التزام کافی به اجرای آنها وجود نداشته است؛ لذا بیشتر از تلاش برای یافتن راه حل‌های جدید، حمایت از اجرای کامل و نظارت بر پیاده‌سازی آنها، ضرورت جدی دارد."

جدول ۱ - راهکارهای کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت مدیریت مهاجرت نخبگان

بلندمدت	میان‌مدت	کوتاه‌مدت
<ul style="list-style-type: none"> ▪ حل مشکلات معیشتی جامعه، خصوصاً نخبگان از طریق سیاست‌های کلان کشور ▪ تقویت فرهنگ ارزش مداری علم از طرق مختلف ▪ تعهد مدیران کلان کشور به مداخله مبتنی بر شواهد در امور مربوط به مهاجرت متخصصین ▪ تدارک قوانین برای حمایت بیشتر از متخصصین شاغل در مناطق محروم ▪ تأکید بر تربیت دانش آموزان و حتی سنین قبل از مدرسه برای پرورش روحیه مشورت پذیری در مدیران آینده کشور ▪ حمایت و افزایش بودجه‌های تحقیقاتی دانشگاه‌ها ▪ تمهید تدابیر قانون گذاری برای استفاده از نخبگان در اداره کشور 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ تعریف دقیق مسئله و تعیین مقیاس‌های احراز نخبگی با ایجاد بانک اطلاعاتی نخبگان کشور ▪ اصلاح نظام پرداخت به نخبگان ▪ کاهش بروکراسی و فرایندهای مستهلک سازمانی جذب و ارتقای متخصصین ▪ تدارک حلقه‌های ارتباطی نخبگان با تصمیم‌گیران از طریق هیات اندیشه‌ورز دانشگاه‌ها یا کانون‌های مشاوره ▪ تقویت واحدهای ارتباط با صنعت و افزایش کیفیت و اثربخشی فعالیت‌های آنها ▪ تقویت سندیکاهای شغلی و حرفه‌ای ▪ تعامل بیشتر و عقد تفاهم‌نامه همکاری مشترک بین دانشگاه‌های داخل و خارج از کشور ▪ بازنگری در قوانین مربوط به سهمیه‌ها ▪ توجه به معضلات آموزشی و تلاش در راستای بهبود فضای آموزشی ▪ جهت‌دهی به سیاست‌های کلان صدا و سیما و نهادهای فرهنگ‌ساز برای کاهش احساس غریبگی اجتماعی و ترویج شعار "ایران برای همه ایرانیان" ▪ انجام و حمایت از پروژه‌های پژوهشی برای شناخت زوایای دقیق مهاجرت نخبگان 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ کمک به ترمیم دریافتی‌های اقتصادی متخصصین از طرقی مانند اصلاح دریافت مالیات این مشاغل ▪ دادن اختیار و قدرت عمل بیشتر به دانشگاه‌ها برای اعمال عوامل انگیزشی در سطوح دانشگاه ▪ تدارک تمهیدات مالی و حمایتی برای دوره‌های کوتاه‌مدت اعضای هیئت علمی در کشورهای مختلف ▪ اولویت بخشی به فعالیت‌های نوآورانه در مقیاسی که در حوزه اختیار سازمان‌ها یا دانشگاه‌ها می‌باشد ▪ حساس کردن مدیران در سطوح مختلف نسبت به گستردگی و تبعات پدیده مهاجرت نخبگان

می‌برد. سطح اول، طبقه مسلط است. سطح دوم طبقه متوسط جامعه (بورژوازی‌های جدید) هستند که بیشترین ظرفیت فرهنگی و اجتماعی را دارا بوده و به طور پیوسته در تلاش برای رسیدن به طبقه مسلط هستند. تحصیلات تکمیلی یکی از راه‌هایی است که این سرمایه اجتماعی و فرهنگی را تقویت کرده و به طبع انتظارات فرد از زندگی، جایگاه اجتماعی و رفاه اقتصادی را نیز بالاتر می‌برد. در صورتی که انتظار شکل گرفته در داخل کشور به درستی پاسخ داده نشود می‌تواند به یکی از عوامل اصلی مهاجرت در میان نخبگان تبدیل شود. به همین دلیل، تعادل کمیت و کیفیت عرضه نیروی انسانی متخصص با تقاضای بازار، بسیار تعیین کننده است. فارغ التحصیلانی که آمادگی کافی برای خدمت در جامعه و پاسخگویی به نیازهای سلامت را داشته باشند، راحت‌تر می‌توانند در بازار کار ادغام شده و ضمن ارائه خدمت باکیفیت، به جایگاه اقتصادی و رفاه مورد انتظار دست پیدا کنند.

جمع بندی

از میان دلایل مهاجرت نخبگان، بنظر می‌رسد عوامل مرتبط با شغل و متعاقب آن جایگاه اجتماعی و رفاه اقتصادی، از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشند. توسعه ارتباط دانشگاه‌ها با جامعه و صنعت با هدف پاسخگوتر نمودن آموزش و پژوهش دانشجویان، حمایت از مراکز تحقیق و توسعه، پارک‌های علم و فناوری، شرکت‌های دانش بنیان، شفافیت و رقابت پذیری در فضای کسب و کار و شبکه‌سازی بین نخبگان با هدف مشارکت دادن آنها در تصمیم‌گیری‌های مرتبط با تخصص مربوطه، از جمله راهبردهای اصلی برای حفظ و نگهداشت نخبگان هستند.

نقش نظام آموزش عالی در پدیده مهاجرت نخبگان از منظر انتقال افراد از طبقه متوسط به طبقه مسلط نیز قابل تأمل است. بوردیو^۱ از سه سطح اجتماعی نام

¹ Bordieu